

Mārtiņš Luters

Jāņa evaņģēlija skaidrojums

1.–7. nodaļa

1. sējums

Luterisma mantojuma fonds
Rīga, 2017

UDK 27-247.8-273
Lu 794

© Luterisma mantojuma fonds, tulkojums latviešu valodā, 2017

Tulkots no *Dr. Martin Luthers Sämmtliche Schriften herausgegeben von Dr. Joh. Georg Walch, Achter Band, Auslegung des Neuen Testaments (Fortsetzung). St. Louis, MO. Concordia Publishing House*

Tulkojums no vācu valodas ir tapis, pateicoties regulāriem
Biķeru evaņģēliski luteriskās draudzes ziedojumiem

No vācu valodas tulkojusi Gundega Dumpe
Literārā redaktore un korektore Gunta Vaickovska
Maketētājs Juris Uļģis
Vāka autore Agata Muze

Izdevējs: Luterisma mantojuma fonds
Reģ. Nr. 50003360631
A. Deglava iela 10–1, Rīga, LV–1009, Latvija
www.lmf.lv; fonds@lmf.lv (*for obtaining Latvian copies*)

*Latvian Commentary on The Gospel of John by Martin Luther, Vol. 1.
500 copies printed October 2017*

The translation and publishing of this book has been made by the Lutheran Heritage Foundation. All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the Lutheran Heritage Foundation

*Lutheran Heritage Foundation
51474 Romeo Plank Road
Macomb, Michigan 48042 USA
www.LHFmissions.org
info@LHFmissions.org*

Funding for the publication of this volume has been provided by faithful supporters of the Lutheran Heritage Foundation. Soli Deo Gloria!

ISBN 978-9934-544-16-3
Iespiests SIA "Jelgavas tipogrāfija"

SATURA RĀDĪTĀJS

PIRMĀ NODAĻA	3
OTRĀ NODAĻA.	187
TREŠĀ NODAĻA	243
CETURTĀ NODAĻA	449
SESTĀ NODAĻA.	475
SEPTĪTĀ NODAĻA.	661

**LUTERA SKAIDROJUMS
PAR JĀŅA EVAŅĢĒLIJA PIRMAJĀM ČETRĀM NODAĻĀM**

1537. gada 7. jūlijs – 1540. gada 11. septembris

Šie sprediķi, tāpat kā sprediķi par Mateja evaņģēlija 18.–24. nodaļu, ir noturēti Bugenhāgena prombūtnes laikā, sestdienās no 1537. gada līdz 1540. gadam. Vispirms ir publicēti skaidrojumi par pirmajām divām nodaļām (Eislēbenes izdevumā). Aurifabers tos ir izdevis ar virsrakstu “Dažas nodaļas no Sv. Jāņa evaņģēlija – pirmā, otrā, trešā un ceturta. Skaidrojais un sprediķojis Dieva vīrs Dr. Mārtiņš Luters laikā, kad Vitenbergas mācītājs Dr. Johans Bugenhāgens bija devies uz Dāniju utt.” Līdz otrās un trešās nodaļas skaidrojumu izdošanai Aurifabers netika. Šo sprediķu manuskripts, tāpat kā sprediķi par Mateja evaņģēlija 18.–24. nodaļu, nonāca Volfenbuettes bibliotēkā, un tikai 1817. gadā bibliotēkas sekretārs Dr. Hoks tos pirmoreiz nodeva iespiešanai. Vēlāk šie sprediķi par Jāņa evaņģēlija trešo un ceturto nodaļu, izmantojot manuskriptu, ir iekļauti Erlangenes izdevuma 46. un 47. sējumā. Sprediķi par Jāņa evaņģēlija pirmo un otro nodaļu atrodami arī Altenburgas izdevumā (VI), Leipcigas (XII) un Erlangenes (45) izdevumos. Tos sniedzam atbilstoši Valha izdevumam, salīdzinot ar Erlangenes izdevumu. Sprediķi par trešo un ceturto nodaļu sniegti atbilstoši Erlangenes izdevumam.

PIRMĀ NODAĻA

PIRMAIS SPREDIĶIS PAR JĀŅA EVAŅĢĒLIJU

Sestdienā pēc *Visitationis Mariae*, 1537. gada 7. jūlijā

Es nezinu, pie kuras nodaļas un pie kura panta Jāņa evaņģēlijā savos sprediķos ir apstājies mūsu mācītāja kungs Dr. Pommers, sprediķodams sestdienās, un man arī nav neviena, kam to pajautāt. Tādēļ es sākšu savus sprediķus ar pašu Jāņa evaņģēlija sākumu, jo šim evaņģēlistam ir jābūt labi pazīstamam visā pasaulē, īpaši mūsu vidū: baznīcā, kur ir Dieva vārds, kur mēs to sludinām un apliecinām. Tādēļ mums jāpierod pie šī evaņģēlista valodas. Tā nu mūsu Kunga vārdā aplūkosim Evaņģēliju, runāsim par to un sludināsim to, cik ilgi vien varēsim, par godu mūsu Kungam Kristum un par svētību, mierinājumu un pestīšanu mums pašiem, neraizēdamies par to, ka pasaulei Evaņģēlijs daudz nerūp. Arī pasaules vidū atradīsies daži, kuri labprāt klausās mīļo Dieva vārdu; viņu dēļ mēs to sludinām. Tā kā Dievs rada cilvēkus, kuriem Viņš pavēlējis sludināt, tad Viņš pats arī radīs un sūtīs klausītājus, kuri šo mācību ņems pie sirds. Un mūsu aplūkojamie vārdi skan tā:

Jņ. 1:1–3 ***Iesākumā bija Vārds, un Vārds bija pie Dieva, un Vārds bija Dievs. Tas bija iesākumā pie Dieva. Caur Viņu viss ir radies, un bez Viņa nekas nav radies, kas ir.***

Evaņģēlists Jānis jau evaņģēlija sākumā spēcīgi māca un pamato augsto mūsu svētās kristīgās ticības artikulu, kurā mācām un apliecinām, ka ir viens vienīgs, patiess, visspēcīgs, mūžīgs Dievs; tomēr šajā vienā dievišķajā būtībā ir trīs atšķirīgas personas: Dievs Tēvs, Dievs Dēls un Dievs Svētais Gars. Tēvs ir dzemdinājis Dēlu no mūžības, Svētais Gars iziet no Tēva un Dēla. Tā nu ir trīs atšķirīgas personas, tomēr viena vienīga dievišķā būtība, kas visām Dieva personām ir vienāda godībā un majestātē.

Vidējā persona, Dievs Dēls – ne Tēvs, ne Svētais Gars –, ir pieņēmis cilvēka dabu, piedzimis no Jaunavas Marijas, kad bija jāsākas pestīšanas laikam. Šo Dieva Dēlu, kas no Tēva mūžībā dzimis, Jānis vispirms sauc par Vārdu un saka: “Iesākumā bija Vārds, un Vārds bija pie Dieva, un Vārds bija Dievs.” Tālāk evaņģēlists runā par to, kā Dieva Dēls ir tapis Cilvēks, 14. pantā sacī-

dams: “Un Vārds tapa miesa..” Arī Sv. Pāvils (Gal. 4:4) saka: “Kad laiks bija piepildījies, tad Dievs sūtīja Savu Dēlu, dzimušu no sievas..”

Es mēdzu pieminēt pavisam vienkāršu līdzību, kas ļauj kaut nelielā mērā saprast Dieva Dēla piedzimšanu no mūžīgā Dieva Tēva. Tā ir šāda: gluži kā miesīgs dēls saņem miesu, asinis un visu savu būtību no tēva, tāpat arī Dieva Dēls, kas dzimis no Tēva, ir mantojis no Dieva Tēva Savu dievišķo būtību un dabu – no mūžības. Tomēr ne ar šo, nedz arī ar citām līdzībām šis noslēpums nav sasniedzams. Līdzības nekad nevar būt pilnīgas, jo dievišķajā godībā notiek tā, ka Tēvs Dēlam piešķir visu Savu dievišķo būtību; savukārt miesīgais tēvs savam dēlam nevar atdot visu savu būtību, bet tikai daļu no tās. Tāda ir atšķirība. Varam minēt vēl kādu līdzību. Uzzīmēts vīns ir līdzīgs vīnam pēc izskata, tomēr tas nav īsts vīns, kas remdē slāpes un iepriecina cilvēka sirdi (Ps. 104:15). Uzzīmētam ūdenim ir līdzība ar īstu ūdeni, tomēr tas nav tekošs ūdens, kuru var dzert, ar kuru cilvēks var nomazgāties un kļūt tīrs. Līdzīgā veidā miesīgs tēvs dod dēlam savu būtību, taču ne visu būtību, bet tikai daļu. Turpretī dievišķībā visa dievišķā daba no Tēva ienāk Dēlā; Dēls Savā dievišķajā dabā paliek pie Tēva un ir ar Viņu viens Dievs. Arī Svētajam Garam ir tieši tā pati dievišķā daba un godība, kas ir Tēvam un Dēlam.

Tam mums ir jātic. Lai cik gudrs, ass un attapīgs būtu cilvēka prāts, tas šādas lietas nespēj aptvert, nedz saprast. Ja mēs to spētu saprast ar savu gudrību, tad Dievam nevajadzētu mums to atklāt no debesīm, nedz arī parādīt Viņa Svētajos Rakstos. Tad nu vadies pēc tā, kas Rakstos ir sacīts, un apliecinī: es ticu un apliecinu, ka ir viens vienīgs, mūžīgs Dievs, tomēr trīs atšķirīgas personas – kaut arī es to nespēju aptvert, nedz saprast –, jo Raksti, kas ir Dieva vārds, tā saka! Pie tā es arī palieku.

Ķeceris Kerints bija pirmais, kas uzbruka artikulam par Kristus dievišķību. Tas notika jau apustuļu laikā. Viņš gribēja to ar prātu aptvert un novērtēt un apgalvoja, ka Vārds nav Dievs. Lai to apstiprinātu, šis ķeceris citēja vārdus (5. Moz. 6:4): “Tas Kungs, mūsu Dievs, ir vienīgais Kungs” un (2. Moz. 20:3): “Tev nebūs citus dievus turēt Manā priekšā.” Ar šo izlikšanos viņš nodarīja lielu postu; viņam radās daudz sekotāju – daudzi jūdi piekrita viņa uzskatam, arī tādi, kuri bija ticējuši Kristum.

Taču tā ir bijusi liela Dieva žēlastība, ka šis artikuls pieredzējis uzbrukumus jau apustuļu laikā. Jānis, pats lielākais no apustuļiem, kas tolaik vēl dzīvoja, šī iemesla dēļ guva pamudinājumu uzrakstīt šo evaņģēliju, kurā viņš

īpaši spēcīgi pamato mācību par Kristus dievišķo būtību, proti, ka Kristus, mūsu mīļais Kungs un Pestītājs, ir patiess, dabīgs, mūžīgs Dievs līdz ar Tēvu un Svēto Garu. Jānis raksta, spēcīgi pamatojoties Mozus grāmatās, ar ko tik ļoti lepojās Kerints un viņa sekotāji. Jānis izņem Mozus grāmatas šim ķecerim no rokām, no mutēs un sirds, izmantojot tās pret viņa zaimojošo ķecerību un pārliecinot to atspēkojot. Tas ir īsts meistardarbs. Nu aplūkosim Jāņa evaņģēlija tekstu, kas ir tiešām apbrīnojams.

Jņ. 1:1 ***Iesākumā bija Vārds, un Vārds bija pie Dieva, un Vārds bija Dievs.***

Šis ir bijis pārsteidzošs, nedzirdēts pasludinājums, kas šķiet pavisam neparasts un nepazīstams visiem gudriem un saprātīgiem cilvēkiem, proti, ka Sv. Jānis šādi sāk sludināt par Kristus mūžīgo dievišķību, skaidri un gaiši sacīdams, ka Dievs ir Vārds un ka Vārds ir pie Dieva, jā, Vārds ir pats Dievs. Sv. Jāņa vārdi ir daudz brīnišķīgāki un skaidrāki par visu, kas jebkad iepriekš ir dzirdēts; lai gan arī Mozus runā līdzīgi, iesākdams savu grāmatu ar šādiem vārdiem: “Iesākumā Dievs radīja debesis un zemi.. Un Dievs sacīja: “Lai top gaisma!” Un gaisma tapa.”” Šos vārdus Sv. Jānis ir ņēmis no Mozus; taču Mozus savu vēstījumu neturpina šādi, kā Jānis saka, ka iesākumā, pirms vēl bija radīta pasaule, zeme, debesis vai kāda cita radība, bija Vārds, un šis Vārds bija pie Dieva no mūžības. Es saku: šī ir savāda, neparasta runa, prātam sveša un neierasta valoda, īpaši pasaules gudrajiem. Tajā padomu nespēj rast neviens cilvēks, vienīgi tie, kuriem Svētais Gars ir skāris sirdi un to atdarījis; ar prātu šos vārdus nav iespējams aptvert, arī ar rokām tos nevar aptaustīt, nedz kā citādi izprast.

Tas neko nedod, ja šādus vārdus tiek mēģināts aptvert un novērtēt ar cilvēka prātu un saprašanu. Tas nav prāta spriedums, ka pirms pasaules radīšanas Vārds ir bijis Dievā un ka šis Vārds ir Dievs. Tāpat arī, kā Sv. Jānis tālāk saka, ka šis Vārds, Dieva vienpiedzimušais Dēls, pilns žēlastības un patiesības, ir Tēva klēpī jeb sirdī, ka Vārds ir tapis miesa un ka neviens cits Dievu nav redzējis, nedz pazinis. Jo Vārds ir Dieva vienpiedzimušais Dēls, kas ir Tēva klēpī un kas mums to ir pasludinājis. Te ir nepieciešama ticība, jo citādi tas nav aptverams. Kas negrib ticēt, bet cenšas šīs lietas izdibināt ar prātu un sajūtām, nebūdamas ar mieru noticēt, pirms vēl spējis kaut ko tādu saprast, tam ļausim iet savu ceļu. Jo šī mācība mūsu galvām nav aptverama – tā mūsu saprašanai ir pārāk augsta, to spēj aptvert tikai ticība.

Tādēļ arī Raksti mums rāda: kas negrib ticēt, lai netic. Vienīgi Svētais Gars no debesīm var sagādāt piemērotus klausītājus un mācekļus, kuri uzņem šo mācību un tic tam, ka Vārds ir Dievs un Dieva Dēls ir Vārds, ka Vārds ir tapis miesa un tas ir arī gaisma, kas apgaismo visus cilvēkus, kuri nāk šajā pasaulē, un bez šīs gaismas viss pārējais ir tikai tumsība.

Tālāk – mums jāzina, ka Dievā ir Vārds, kas nav līdzīgs manam vai tavam vārdam. Jo arī mums ir vārds, īpaši sirds vārds, kā svētie tēvi to sauc, – kā tad, kad cilvēks pats pie sevis kaut ko pārdomā un rūpīgi apsver, risinādams sarunu pats ar sevi. Tādu sarunu, par kuru neviens cits neko nezina līdz brīdim, kad viņa sirds vārds tiek ietērpts mutiski pasacītos vārdos jeb runā un kad cilvēks izsaka to, ko savā sirdī ir domājis, ilgi par šo lietu diskutēdams pats ar sevi. Tikai tad citi dzird un saprot, ko viņš ir domājis un apspriedis pats ar sevi. Sv. Pāvils (1. Kor. 2:11) saka: “Kurš cilvēks zina, kas ir cilvēkā, kā vien cilvēka gars, kas ir viņā.” Tā kā cilvēkam ir vārdi, sarunas un domas pašam ar sevi un pašam pie sevis, viņš arī nemitīgi runā pats ar sevi, būdams vārdu un padomu pilns. Viņš nemitīgi diskutē pats ar sevi īpaši tad, ja ir kādas rūpes, ja viņš dusmojas vai priecājas. Kad sirds ir dusmu vai prieka pilna, tad bieži vien neviļus arī mute izrunā vārdus. Jo vārds ir ne tikai tas, ko lūpas izrunā, bet vēl jo vairāk tās ir sirds domas, bez kurām ārēji dzirdami vārdi netiek sacīti. Savukārt mutes izteiktajiem vārdiem tikai tad ir nozīme, ja tie saskan ar sirds domām – citādi tie nav nekā vērti. Tā arī Dievs Savā godībā un dievišķajā būtībā mūžībā ir runājis Savu vārdu un domājis domas Savā dievišķajā sirdī, eņģeļiem un cilvēkiem nezinot. Tas ir Viņa Vārds, kas no mūžības ir bijis Dieva Tēva sirdī un ar ko kopā Dievs ir izlēmis radīt debesis un zemi. Taču par šo Dieva gribu nevienam cilvēkam nekas nav bijis zināms līdz tam laikam, kad Vārds ir tapis miesa un ticis mums pasludināts, – kā tālāk sacīts: “Vienpiedzimušais Dēls, kas ir pie Tēva krūts, Tas mums Viņu ir darījis zināmu..” (Jņ. 1:18).

Taču, kā nabaga nožēlojamais cilvēks, kas ir tikai zeme un puteklis, ir nesalīdzināmi zemāks par Dievu un kā Dievs ir nesalīdzināmi augstāks par cilvēku, būdams visas radības Kungs un Radītājs, tā arī šī līdzība ar mirstīga cilvēka vārdiem nespēj izteikt to, kas būtu sakāms par mūžīgā, visuvarēnā Dieva Vārdu. Ir liela atšķirība starp cilvēku siržu un Dieva sirds domām, diskusijām un vārdiem. Jo Dievs nav radījis tā, kā esam radīti mēs, cilvēki, bet ir jau no mūžības. Neviens Viņam nav devis vārdu, runu, sarunu utt. Kas Viņš ir, tas Viņš ir pats – no mūžības. Kas esam mēs, tie esam no Viņa; viss,

kas ir mūsos, ir nācis no Dieva, nevis no mums pašiem, savukārt Dievam itin viss ir pašam no Sevis.

Tādēļ šī līdzība mūsu vārdos ir ļoti neskaidra un nespodra. Tomēr arī mūsu vārds, kas gan nav salīdzināms ar Dieva Vārdu, dod nelielu ieskatu, jā, vismaz iemeslu pārdomāt šo lietu un ļauj kaut nedaudz vieglāk saprast, arī salīdzinot cilvēka sirds domas un spekulācijas ar šo Dieva Vārdu un runu, lai mācītos, kā tas var būt, ka Dieva Dēls ir Vārds. Jo arī man pašam pie sevi ir vārdi un saruna ar sevi, tāda saruna, kuru neviens nedzird, par kuru neviens cits neko nezina – tikai es pats, un es savā sirdī izlemju, ko darīšu. Šie iekšējie sirds vārdi ir spēcīga, varena saruna, un es šajā sarunā cīnos pats ar sevi, tā ka, ja to visu izteiktu ārēji dzirdamos vārdos, man šķiet, tūkstošiem klausītāju tur būtu gana daudz, ko dzirdēt. Šādi vārdi piepilda visas ausis un namus, un nav pat iespējams izteikt visu, ko cilvēks domā savā prātā un savā sirdī, – īpaši tad, ja sirds ir iedegusies mīlestībā vai dūsmās, priekā vai ciešanās. Ja sirdī ir īsta mīlestība, tad cilvēka sirds ir tik pārpilna ar mīlestības domām, ka neko citu neredz, nedzird un nesajūt, bieži vien pat nezinādama, kur atrodas, jo mīlestība caurstrāvo sirdi tā, ka nekam citam tajā vairs nav vietas, – cik liela un plaša ir sirds, tik lielas un plašas ir mīlestības domas, kas sirdi piepilda. Tāpat arī, ja kādu pārņēmušas īstas dusmas, tās piepilda visu sirdi ar dusmu domām, ka cilvēks pats nesajūt, kas ar viņu notiek, bet cīnās un runā pats ar sevi, tā ka otrs cilvēks, viņu redzēdams, bet nezinādams, kādas raizes šim cilvēkam uzbrukušas, pārsteigts jautā: kas tev ir, kas noticis?

Līdzīgi Dievs Savā godībā ir iekšēja Vārda un sarunas pārņemts, kas Dievam Viņa dievišķajā būtībā ir pašam ar Sevi un kas ir Viņa sirds domas. Šīs domas ir tikpat lielas un pilnīgas kā pats Dievs. Šo sarunu neredz, nedzird un nesaprot neviens cits – tikai pats Dievs. Viņam ar Sevi ir neredzama un neaptverama saruna. Vārds ir bijis pirms visiem eņģeļiem un visas radības, jo vēlāk Dievs ar šīs sarunas un Vārda palīdzību ir devis būtību ikvienai radītai būtnei un lietai, visai radībai. Savā sarunā, Vārdā jeb domās Dievs ir tik dedzīgs, ka nedomā ne par ko citu.

Tāda ir Svētā Gara runa, kas ņemta no Mozus grāmatas, kur (1. Moz. 1:3) Dievs saka: “Lai top gaisma!” – Un gaisma tapa. Tāda runa nav aptverama ar cilvēka prātu un gudrību, lai kādus augstumus šī gudrība būtu sasniegusi. Tādēļ šeit nevaram gaidīt padomu no sava prāta, bet mums piederas dot godu Svētajam Garam, atzīstot, ka viss, ko Gars saka, ir Dieva patiesība, un

ticot Dieva vārdiem, kad tie apžilbina un padara aklu mūsu prātu. Bet tam, kas netic, ļausim iet savu ceļu. Paraudzīsimies, kur gan viņš nonāks!

Daudzi un dažādi ķecerī ir iebilduši pret šo mācību un gribējuši ar savu prātu visu izmērīt un novērtēt, aptvert un atrast īsto padomu. Taču viņi visi ir cietuši sakāvi un aizgājuši bojā. Svētais Gars ir uzturējis spēkā šo mācību – par spīti visiem ķeceriem, jo Dieva Vārds pastāv pret visiem elles vārtiem.

Tādēļ lai neviens neļauj sevi maldināt, redzot, ka evaņģēlists Jānis sauc Dieva Dēlu it kā pavisam necilā vārdā, proti, par Vārdu. Dieva Dēls nav tāds vārds, kādu es izrunāju ar savu muti, tā ka tas izskan gaisā un drīz vien apklust, jo ir tikai parasts cilvēka vārds. Dieva Dēls nav arī tāds vārds, ko mana sirds runā ar mani pašu, lai gan sirds vārdi ir lielāki un spēcīgāki par tiem vārdiem, kuri paliek ārpus sirds. Vārds, kas ir sirdī, ir lielāks par vārdu, kas ir mutē; ārēji dzirdamais vārds ir daudz mazāks. Sirds vārds bieži vien ir tik liels un spēcīgs, ka pilnīgi pārņem sirdi un ar muti nemaz nav izsakāms. Cilvēks nespēj izteikt savas sirds domas brīžos, kad viņš ir pa īstam priecīgs vai dusmīgs. Ja mēs spētu ielūkoties cits cita sirdī – es tavā, tu manā –, tad mēs vai nu mīlestībā atdotu cits citam savu sirdi (ja vien tas būtu iespējams), vai arī dusmās cits citu aprītu un nonāvētu – kā mēdz sacīt. Ja nu es nespēju izteikt domas, kuras ir manā sirdī, tad vēl tūkstošreiz mazāk man ir iespējams aptvert un izteikt to vārdu jeb sarunu, ko Dievs runā pats ar Sevi Savā dievišķajā būtībā, Savas sirds kliegzienos.

Tam, kurš šo lietu pārdomā, nākas atzīt, ka arī cilvēka, īpaši liela, varena valdnieka, ķēniņa vārdam ir spēks un liela vara. Un tas taču ir mirstīgs cilvēks – tāds pats, kādi ir citi! Vienkāršs vārds, kas izskan no valdnieka mutes, padoto ausīs skan tik spēcīgi, ka tie šim vārdam pakļaujas un dara to, ko valdnieka vārds pavēl, tā ka var teikt: viņš sacīja, un tā notika! Mute, no kuras nācis vārds jeb pavēle, ir tikai pirksta platumā, tomēr valdnieka vārdam ir vara panākt, ka ikviens to klausās un ievēro. Ja kungs runā dusmās, tas izbiedē tos, kuru manta, gods, miesa un dzīvība ir valdnieka varā, – tiem jāuzmanās no kunga nežēlastības. Vēl jo vairāk tev jāatceras, ka mūžīgā, visspēcīgā, dievišķā majestāte Savu Vārdu runā pati ar Sevi un ka no šīs sarunas ir atkarīga visa radība, debesis un zeme, redzamās un neredzamās lietas, – kā (Ps. 33:6) ir sacīts: “Ar Tā Kunga vārdu ir radītas debesis, un viss debesu spēks ir radīts ar Viņa mutes elpu.” Bet, tā kā Dievam nav mutes un Viņš nerunā miesīgus vārdus, tad Vārds, par kuru runā evaņģēlists, ir bijis jau pirms visas radības.

Tā nu Sv. Jānis saka, ka Dievā ir saruna jeb Vārds, kas ir pie paša Dieva un pārņem Viņu, un ka šis Vārds ir bijis jau pirms visas radības, arī pirms eņģeļiem. Neviens to neredz un nedzird, arī eņģeļi ne – tie pat vēl nav bijuši radīti, kad pie Dieva jau bija Vārds. Tas ir nevis kāda eņģeļa vai kādas citas radītas būtnes, bet paša Dieva, visas radības Radītāja, Vārds jeb saruna. Mēs to saucam par “Vārdu”, kas ir nevis vienkāršs vārds, bet tik liels, kā pats Dievs, jā, šis Vārds ir pats Dievs.

Mēs vēl neesam pieraduši saukt sirds domas par vārdu jeb sarunu, lai gan reizēm mēdzam sacīt: viņš runā pats ar sevi, viņš staigā, būdams domu pārņemts, vai nu liela prieka, bēdu, mīlestības vai dusmu dēļ. Tāpat arī mēdz sacīt: mana sirds man saka, ka nāks laime vai nelaime. Tie, kas “saka”, ir sirds vārdi. Taču, kas un cik liels ir tas, ko sirds saka, nav ar prātu un sajūtām aptverams, un visu, kas ir sirdī, nav iespējams izteikt. Bieži cilvēks saka un parāda citiem, ko viņš domā, cenšas izteikt to, kas viņam sirdī, – kā Kristus (Mt. 12:34) norāda: “No sirds pilnības mute runā.” Tādā veidā ir iespējams uzzināt cilvēka sirds domas un vārdus. Bieži mēdz sacīt: vai man tā nelikās? Vai sirds man to neteica? Vai tad es to nejutu?

Tomēr tas, ka Dievs saka Savu Vārdu jeb sarunājas pats ar Sevi, nevienam nenāk prātā, un vēl jo mazāk tam kāds spēj ticēt, jo prāts to nespēj aptvert. Tikai evaņģēlists Jānis pēc Mozus piemēra mums to ir sacījis un norādījis. Arī pravieši, īpaši Dāvids 33. psalmā, par to ir runājuši, tomēr ne tik skaidri un saprotami, kā runā Mozus un vēlāk Sv. Jānis šajā vietā, kur viņš nosauc Dieva Dēlu par Vārdu. Tādēļ mums ar savu prātu jāpaliek mājās, nevis jācenšas jaukties šajā lietā ar savām spekulācijām. Mums jātic Svētajam Garam, kas runā ar Mozus un Sv. Jāņa mutēm un saka, ka pie Dieva, ārpus visas radības, ir Vārds. To man vajadzēja teikt *propter phrasin* šī izteiksmes veida dēļ, lai jūs saprastu, ko nozīmē šis *vocabulum* – “Vārds”, un lai mācītos to saprast kā kaut ko augstāku, nekā mums ierasts, proti, tādā izpratnē, ka Dievam pašam ir Vārds jeb saruna ar Sevi. Par to, kas tad ir šis Vārds, kurš ir Dievā, evaņģēlists turpinājumā skaidri saka:

Jņ. 1:1–3 ..un Vārds bija Dievs. Tas bija iesākumā pie Dieva. Caur Viņu viss ir radies, un bez Viņa nekas nav radies, kas ir.

Te tev jāpievērš uzmanība diviem vārdiem, kurus lieto Sv. Jānis, proti, “radies” un “bija”. Tas, kas tiek radīts, iepriekš nav bijis – debesis, zeme, saule, mēness, zvaigznes un visa radība, redzamās un neredzamās lietas –

viss, kas iesākumā nav bijis, bet, kas ir radīts. Savukārt tas, kas nav iesācies, nav ticis radīts, un tomēr ir un pastāv ar savu īpašo būtību – tas ir bijis jau iesākumā. Šādi Sv. Jānis pārliecinoši parāda un pierāda, ka Dieva Dēls, kas ir neredzamā Dieva attēls, nav ticis radīts, nedz izveidots. Jo, pirms vēl tika radīta pasaule un visa radība, arī eņģeļi, pirms visa radīšana iesākās, pie Dieva jau bija Vārds jeb saruna. Tā arī tālāk sacīts, ka ar šo Dieva Vārdu jeb sarunu viss ir ticis radīts un ka bez Vārda nekas nav radīts, kas ir. Šis Vārds jeb saruna ir jau kopš pasaules radīšanas – pirms Kristus bija dzimis un Cilvēks tapis – jau kādus četrus tūkstošus gadu iepriekš, jā, Vārds jau kopš mūžības ir bijis Tēva sirdī.

Ja tas tā ir, tad Vārdam jābūt augstākam par visu, kas ir radīts un veidots, tas ir, Vārdam jābūt pašam Dievam. Jo citādi, atskaitot vienīgi Dievu Radītāju, visas radītās būtnes, eņģeļi, zeme, cilvēks un visi, kas uz tās dzīvo, ir tikuši radīti. Bet Jānis saka: jau iesākumā, kad Dievs radīja visas lietas, bija Vārds, un tam jau bija Sava būtība. Viņš nesaka: Dievs radīja Vārdu vai: Vārds tapa, bet: Vārds ar Savu būtību jau iesākumā bija pie Dieva. No tā jāsecina, ka Vārds nav ne radīts, ne veidots, tas nav daļa no radības, bet gan – visas lietas ir radītas ar Vārda starpniecību, – kā tālāk sacīts. Tā nu, ja Vārds ir bijis jau pirms visas radības, tad Vārdam ir jābūt pašam Dievam.

Tie ir augsti vārdi, ar kuriem Jānis iesāk runāt par mūsu mīļā Kunga un Pestītāja Jēzus Kristus dievišķo dabu un godību, sacīdams, ka Viņš ir mūžīgā Tēva Vārds – Savā dievišķajā būtībā. Nav nekādu šaubu, un arī mūsu prāts spēj secināt: ja Vārds ir bijis jau iesākumā, pirms visas lietas ir sākušas pastāvēt, tad jāsecina, ka šis Vārds ir Dievs. Prāts spēj gluži skaidri izšķirt šīs lietas, proti, ja kaut kas ir un savā būtībā ir bijis un pastāvējis jau pirms pasaules un visas radības radīšanas, tad tam ir jābūt Dievam. Jo ārpus radības nav atrodams nekas cits kā vien pats Radītājs. Viss, kas ir, ir vai nu pats Radītājs, vai arī Viņa radība – vai nu Dievs, vai radība. Tā nu Svētais Gars ar evaņģēlista Jāņa muti saka un apliecina: “Iesākumā bija Vārds” un: “Caur Viņu viss ir radies.” Tātad Vārds nevar tikt pieskaitīts radībai. Tam ir mūžīga, dievišķa būtība, un tas nenoliedzami nozīmē, ka šis Vārds ir Dievs. Tieši šādu secinājumu izsaka arī Sv. Jānis.

Tā nu šis Evaņģēlija teksts apliecina Kristus dievišķību – lai mēs skaidri zinātu un ticētu, ka mūsu Kungs un Pestītājs, piedzimis no Jaunavas Marijas, ir arī patiess, dabisks Dievs, mūžībā no Tēva dzimis. Tādēļ Viņš nav pieskaitāms eņģeļiem, jā, Kristus ir gan eņģeļu, gan visas pārējās radības Kungs

un Radītājs – kā arī Sv. Pāvils saka (Kol. 1:16): “Viņā radītas visas lietas debesis un virs zemes, redzamās un neredzamās, gan troņi, gan kundzības, gan valdības, gan varas. Viss radīts caur Viņu un uz Viņu.” Kad nu ir likts šis Svēto Rakstu pamats (kas ir Dieva vārds un paliek mūžīgi) un skaidrie Rakstu vārdi apliecina, ka Vārds ir bijis iesākumā, pirms vēl kāda radīta būtne tikusi radīta, turklāt visas lietas ir radītas ar šo Vārdu, tad mēs, kristieši, nevaram spriest citādi kā vien tā, ka Vārds nav ne radīts, ne veidots, bet ir bijis jau no mūžības. Šādu pamatu neviena cilvēka prāts nevar likt.

..un Vārds bija pie Dieva..

Kad Dievs radīja eņģeļus, debesis, zemi un visu, kas tajās, kad visas lietas iesāka tapt un būt, – jau tad bija Vārds. Kā tad tas bija? Kur tas bija? Sv. Jānis uz šo jautājumu atbild un saka: Vārds bija pie Dieva, un Vārds bija pats Dievs. Tas skan šādi: Vārds bija ar Dievu un pie Dieva; bija Dievs un Dieva Vārds. Līdz ar to evaņģēlists skaidri nošķir Vārdu no Tēva personas. Tātad Vārds ir cita persona, ne Dievs Tēvs, pie kā bija Vārds; Vārds ir nošķirts no Tēva. Ar šiem vārdiem Jānis grib sacīt: Vārds, kas bija iesākumā, nebija viens pats – tas bija pie Dieva. Tas ir, itin kā es sacītu: viņš bija pie manis, sēdēja man līdzās, bija mans līdzbiedrs – ar šādiem vārdiem esmu norādījis, ka mēs esam bijuši divi; ja esmu viens pats, tad man nav neviena līdzbiedra. Tāpat arī šeit: “Vārds bija pie Dieva.” Mūsu prāts spriež, ka tādā gadījumā Vārds ir kaut kas cits nekā Dievs. Tādēļ Jānis vēlreiz atgriežas pie iepriekš sacītā un noslēdz šo apli, sacīdams: “..un Vārds bija Dievs”, lai neviens nešķirtu Vārdu no Dieva, tas ir, Dēlu no Tēva, jo viņš ir sacījis: “Iesākumā bija Vārds, un Vārds bija pie Dieva.” Tas skan tā, itin kā būtu vairāk nekā viens. Jā, pareizi, Jānis saka: tomēr ir tā, ka Dievs un Vārds ir nošķirti kā personas – viena persona ir Dievs, otra – Vārds, un tomēr Vārds, tas ir, Dēls, ir un paliek mūžīgs, paties Dievs līdz ar Tēvu.

Cilvēka prāts izdara citādu secinājumu un saka: ja Vārds ir pie Dieva, tad ir divi Dievi! Sv. Jānis grib, lai tiktu izšķirtas vienas vienīgās dievišķās būtības trīs personas. Taču te viņš tās atkal piemin kopā, lai tās netiktu atdalītas cita no citas un uzskatītas par trim Dieviem, bet paliktu tikai viens vienīgs Dievs – Dievs Tēvs, Dēls un Svētais Gars, kas ir radījis visas lietas. Tas ir, itin kā Sv. Jānis sacītu: es gribu sludināt par Vārdu, kas ir tapis miesa; taču šis Vārds ir bijis iesākumā pie Dieva un līdzās Dievam. Tas nevarēja būt citur kā vien pie Dieva, jo radības tolaik vēl nebija. Es runāju par diviem,

proti, par Dievu un Vārdu, tas ir, par Tēvu un Dēlu, bet Vārds bija pie Dieva – nevis kā atsevišķs, nošķirts Dievs, bet – Vārds bija patiess, mūžīgs Dievs, un tam līdz ar Tēvu bija viena dievišķa būtība, vienāds gods un vara, tomēr tie bija nošķirti viens no otra tādā ziņā, ka Tēvs ir viena persona, bet Dēls – otra. Lai gan Dēls ir atsevišķa persona, tomēr Viņš ir tas pats Dievs, kas ir arī Tēvs. Tās ir divas personas, kuras tomēr ir un paliek viens vienīgs, patiess Dievs – Dēls līdz ar Tēvu. Šīs divas Dieva personas ir atšķiramas tādā veidā: Tēvs ir tas, kas runā; un otra persona, Dēls, ir tas, kas tiek sacīts.

Tās ir divas atšķirīgas personas, un tomēr ir viens vienīgs, mūžīgs, dabisks Dievs. Tāpat arī Svētais Gars ir cita persona nekā Tēvs un Dēls; un tomēr Tēvs, Dēls un Svētais Gars ir viena dievišķā būtība un paliek viens vienīgs Dievs, lai gan dievišķajā būtībā ir trīs personas. Tā nu par Svēto Trīsvienību ir jārunā pareizi un tieši, proti: Vārds, kas ir Dēls, un Dievs Tēvs ir divas personas, tomēr viens vienīgs Dievs, un arī Svētais Gars ir persona dievišķajā būtībā – kā tālāk dzirdēsim.

Tas bija iesākumā pie Dieva.

Evaņģēlists atkal mudina lasītāju ievērot to, ka Tēvs un Dēls ir divas atšķirīgas personas, abas vienlīdz mūžīgas; taču ir jāzina, ka mūžīgais Tēvs nav ne no viena nācis, nedz radīts, nedz arī dzimis. Savukārt Dēls, kas ir mūžīgā Tēva attēls, ir dzimis tikai no Tēva, nevis radīts vai veidots, bet, pirms Jēzus Kristus tapa Marijas Dēls un tapa Cilvēks, Viņš bija pie Dieva, un līdz ar Tēvu Viņš bija mūžīgs, patiess Dievs, vienots dievišķajā būtībā, taču cita persona nekā Tēvs.

Mums nākas lietot vārdu “persona” – kā to ir lietojuši arī tēvi. Mums nav cita vārda, un tas arī nav nosaucams citā vārdā, kā *hypostasis*, substance, kas ir pati par sevi un kas ir Dievs. Tātad ir trīs atšķirīgas personas, bet tikai viens Dievs, viena mūžīga dievišķība. Tas nozīmē, ka ir tikai viens Dievs, tātad Jēzus Kristus ar Dievu Tēvu ir visu lietu Radītājs un Uzturētājs, un, vēlāk piedzimis no Jaunavas Marijas, patiess Dievs un Cilvēks.

Šo artikulu tik meistarīgi ir pratis aprakstīt un paskaidrot tikai evaņģēlists Jānis, neviens cits. Viņam ir bijusi augstākā prasme kristiešu vidū, un mēs šajā artikulā arī ticam tikai tam, ko viņš ir rakstījis. Pasaule šo mācību nespēj paciest. Jūdi, turki, tatāri un ķecerī veltī visas pūles, lai to atspēkotu; viņiem tas ir par piedauzību, tādēļ tie smejas un zobojas par mums, sacīdami, ka mēs, kristieši, esot tik neprātīgi un aplami, ka ticot vairāk nekā vienam Dievam

un pielūdzot vairākus dievus. Ļausim, lai tie turpina smieties un zoboties! Kas Dieva vārdu uzskata par pasaku (lai gan Dievs tajā ir atklājis Savu gribu un Savu dievišķo dabu, parādīdams, ka dievišķībā ir trīs atšķirīgas personas, tomēr viena vienīga dievišķa būtība, vienota Savā varenībā un godībā), tas šai mācībai neticēs. Taču, ko viņš ar to būs ieguvis, tas savā laikā kļūs redzams.

Ir jānotiek tā, ka visa apgrēcība, visi uzbrukumi vērsas pret Kristu, – kā Sīmeans (Lk. 2:34) Marijai saka: “Redzi, Viņš ir likts par krišanu un augšāmcelšanos daudz ļaudīm Israēlā un par zīmi, kam runā pretī.” Tie izmēģinās spēkus, runādami pretī Kristum un kā ar pieri skriedami sienā. Jo Viņš ir tas, kas samīn galvu velnam (1. Moz. 3:15 sacīts, ka sievas dzimums sadragās čūskai galvu, bet tā Viņam iekodīs papēdī), un šajā pasaulē cīņa starp Kristu un velnu nebeigsies. Taču Kristus līdz ar Savējiem ir palikuši līdz šai dienai un paliks arī turpmāk; Viņš uzturēs kristiešus un Savu Vārdu.

Šeit ir skaidri vārdi: “Un Vārds bija Dievs.” Jūdi, sektanti un turki ir nomocījušies, mēģinādami tos izprast un novērtēt ar savu prātu. Vispirms jūdi ir ķērušies pie šīs mācības un izzobijuši mūs, sacīdami, ka mēs, kristieši, esot elku kalpi, Dieva zaimotāji, kuri pielūdz trīs Dievus, lai gan Dievs taču ir tikai viens. Tāpat arī turki mūs uzskata par zosīm, kurām nav ne prāta, ne saprašanas, kas ļautu atzīt, ka vienā namā nevar būt vairāk par vienu vienīgu tēvu; un vēl nepieņemamāk esot tas, ka mēs ticot trim Dieviem un pielūdzot visus trīs.

Turki netic Kristum, un viņu Muhameds ar savu turku ticību mēģina uzbrukt Viņam. Muhameds gan pieļauj, ka Kristus ir piedzimis no Jaunavas; taču turki saka, ka pie viņiem tas neesot liels retums. Var jau būt, ka pie viņiem tiešām reizēm notiek tādas lietas, bet pie mums gan jaunavas, kuras gaida bērnus, kļūst par sievietēm. Jaunava, kura dzemdē bērnu, nevar palikt jaunava. Lai viņi nenāk ar savu mācību mūsu mājās, mēs tai neticēsim – citādi visas mūsu meitas kļūs par netiklēm! Es neticu, ka jaunava var dzemdēt bērnu, tomēr palikt jaunava. Pie mums tas nav ticams. Tikai neaptēsti ēzeļi var apgalvot tādas lietas. Tālāk – turki saka, ka Kristus gan esot bijis izcils pravietis un liels vīrs, tie Viņu slavē vairāk nekā Dāvidu, Jesaju un visus citus praviešus, turklāt ir spiesti atzīt, ka Kristus ir Dieva Tēva Vārds, tomēr viņi apgalvo, ka Kristus neesot tik liels kā viņu Muhameds.

Līdzīgā veidā savu novirzienu sāka veidot ķeceris Kerints, pret kura uzskatiem iebildzams, evaņģēlists Jānis rakstīja savu evaņģēliju. Kerints noliedz to, ka Kristus ir Dievs, uzskatīdams Viņu tikai par cilvēku un apliecinādams, ka

Kristus ir piedzimis no jaunavas un ir liels pravietis, izcila persona, tomēr ne vairāk – kā tikai cilvēks.

Ja es gribētu atstāt neievērotus Rakstus un sekot sava prāta spriedumiem, tad varētu sākt melot un zaimot tāpat, kā to dara viņi. Taču mēs neesam paši izdomājuši Rakstu vārdus par Kristus mūžīgo dievišķo būtību. Ar īpašu Dieva žēlastību šie Rakstu vārdi ir nonākuši pie mums, un tie paliks spēkā un pastāvēs arī pret visiem ķeceriem (kuri vēl lielākā skaitā nāks un mēģinās šai mācībai uzbrukt), līdz pasaules raugs būs pilnīgi izsīcis. Tādēļ mēs klausīsimies un aplūkosim Rakstu vārdus, jo mums piederās to darīt – mūsu ticības stiprinājumam un mierinājumam, par spīti velnam un visiem viņa radītajiem novirzieniem.

Ķeceris Ārijs rīkojās vēl smalkāk. Lai piešķirtu skaistu izskatu un ticamību saviem zaimojošajiem meliem, proti, ka Kristus neesot patiess, dabisks Dievs, viņš apgalvoja, ka šajā vietā “Vārds bija Dievs” par Dievu netiekot runāts kā par patiesu, dabisku Dievu, bet tikai par vārdā nosauktu Dievu. Tas esot tāpat kā, ja ķēniņš kādu izcilu, augsti godātu personu nosauktu par valdnieku, lai gan šis izcilais vīrs pēc dabas tomēr nebūtu valdnieks, vai arī, ja es, dodoties ceļojumā, kādam citam sacītu: esi tu tagad namatēvs! Tāpat arī Kristus esot tikai nosaukts par Dievu, jo Tēvs Viņam piešķīris šo Vārdu, sacīdams: esi Dievs vīrs zemes! – taču pēc Savas dabas Kristus neesot īsts, dabisks Dievs. Viņš tikai Svētajos Rakstos tiek nosaukts šādā vārdā – kā īpašs Cilvēks, kas pārrāks par visiem citiem. Lai vazātu ļaudis aiz deguniem un iestāstītu viņiem šādus melus, Ārijs teica, ka Kristus esot pati skaistākā, lieliskākā radītā būtne, kas ir ne tikai cēlāka un dārgāka par visu redzamo radību, debesīm, zemi, sauli, mēnesi, bet arī augstāka un brīnišķīgāka par visiem eņģeļiem, jo caur Kristu Dievs esot radījis gan eņģeļus, gan visu pārējo radību. Taču ar šiem izdomājumiem viņš nevarēja tikt pāri Sv. Jāņa vārdiem: “Iesākumā bija Vārds, un Vārds bija pie Dieva”, jo viņš apliecināja, ka Tēvs un Dēls ir divas atšķirīgas personas. Viņš šo izšķiršanu parādīja tā, ka padarīja Kristu par radītu būtni, lai gan – kā jau sacīts – Rakstu vārdi šajā vietā stingri un noteikti saka: “Iesākumā bija Vārds.” Jo “bija” – tas nenozīmē: tika radīts vai tapa, bet bija līdz ar Tēvu patiess, mūžīgs Dievs, no mūžības līdzīgs Tēvam varenībā un godā. Tādēļ arī Ārija zaimojošie maldi tiek pārlicināši atspēkoti ar sekojošajiem Sv. Jāņa vārdiem:

Caur Viņu viss ir radies..

Augustīns ar šiem vārdiem stingri iebilst pret ariāņiem, kuri visus pārējos Rakstu vārdus, kas runā par Kristus dievišķību, bija pratuši izstaipīt, sagrozīt, izskaidrot un pievilkt aiz matiem, lai pamatotu savu aplamo uzskatu. Sv. Augustīns šos vārdus parāda kā ļoti svarīgus un vajadzīgus, jo tiem Ārijs nespēja tikt pāri. Kaut arī iepriekšējos vārdus viņš bija sagrozījis un skaidrojis savā izpratnē, tomēr šis izteikums ir tik skaidrs, ka no tā nekādā veidā nav iespējams izvairīties, un šis šķērslis ariāņiem nav pārvarams.

Tādēļ šie Sv. Jāņa vārdi ir skaidra, spēcīga liecība par Kristus dievišķo dabu. Sv. Jānis ietver visu radību vienā vārdā un saka: “Caur Viņu viss ir radīts” (jo, kas saka “viss”, tas neizslēdz neko). Iesākumā, kad viss tika radīts, Vārds jau bija. No tā evaņģēlists secina, ka Vārds ne tikai ir bijis pirms visas radības, bet, ka Vārds arī ir bijis radīšanas līdzdalībnieks un tāds pats visu lietu Radītājs – līdz ar Tēvu. To apstiprinot, viņš slavē darbu un tā Darītāju. Jo viss, kas ir radīts, ir radīts caur Viņu, un Viņš ir visas radības Radītājs. Tā nu, attiecībā uz dievišķo būtību, starp Tēvu un Dēlu nav atšķirības. Par Svēto Garu runāsim tad, kad Evaņģēlija teksts to prasīs. Pēc Savas dievišķās būtības Dēls ir patiess Dievs, kāds Viņš ir bijis iesākumā pie Dieva Tēva. To apstiprina arī Viņa darbs, proti, radīšana. Jo visa radība – eņģeļi, debesis, zeme – viss ir radīts caur Viņu. Kristus (Jņ. 5:17) saka: “Mans Tēvs aizvien vēl darbojas, tāpēc arī Es darbojos.” Sv. Pāvils (Ef. 3:9) saka, ka Dievs visas lietas ir radījis caur Kristu, (Kol. 1:15, 16) ka “Viņš ir neredzamā Dieva attēls, visas radības pirmdzimtais; Viņā radītas visas lietas debesīs un virs zemes, redzamās un neredzamās” un (Ebr. 1:2) sacīts: “..Šinīs pēdīgajās dienās uz mums ir runājis caur Dēlu, ko Viņš ir iecēlis par visu lietu mantinieku, caur ko Viņš arī pasauli radījis.”

Ar šiem un līdzīgiem Rakstu vārdiem artikuls par Kristus dievišķo būtību ir pārliecinoši aizstāvēts pret visiem ķeceriem un uzturēts baznīcā, tā ka mēs arī turpmāk paliekam pasargāti no velna un viņa zaimotāju mēlēm – līdz pat pasaules galam. Lai mēs nešaubītos, bet zinātu un ticētu, ka mūsu mīļais Kungs un Pestītājs, ka piedzimis no Jaunavas, ir arī patiess, dabisks un īsts Dievs un Radītājs līdz ar Tēvu un Svēto Garu. Jo Tēvs visu rada ar Dēla starpniecību.

..un bez Viņa nekas nav radies, kas ir.

Iepriekš Sv. Jānis ir runājis apstiprinošā formā: “Caur Viņu viss ir radies”, savukārt šeit viņš izmanto noliegumu un saka: “..un bez Viņa (tas ir, bez Vārda) nekas nav radies, kas ir.” Tas nozīmē: nekas no radītā – lai kādos vārdos to sauktu – nav ticis radīts bez Vārda līdzdalības. Tā Sv. Jānis aizsteidzas priekšā nākotnē gaidāmajiem Ārija maldiem, lai neviens nedomātu tā, kā vēlāk domāja Ārijs, proti, ka Kristus ir pati augstākā, varenākā, cēlākā, gudrākā radītā būtne, ar kuras starpniecību radītas visas pārējās, tomēr Viņš ir bijis iesākumā – pirms visas pārējās radības.

Šiem zaimojošajiem meliem nav pamata, lai kā tie tiktu izskaistināti. Sv. Jānis saka tieši pretējo, proti, ka Vārds, Dieva Dēls, ir bijis iesākumā, kad Dievs visu radīja un kad visa radība sāka tapt. Ne tikai bija un raudzījās, kā Dievs Tēvs visu rada, bet Viņš līdzdarbojās radīšanā, – kā Viņš pats (Jņ. 5:17) saka: “Mans Tēvs aizvien vēl darbojas, tāpēc arī Es darbojos.” Tātad arī Kristus ir Radītājs, – kā šajā vietā skaidri sacīts: “Caur Viņu viss ir radies, un bez Viņa nekas nav radies, kas ir.” Ja nu viss ir radīts caur Vārdu, ja bez Vārda nekas nav radīts, kas ir, tad pats Vārds nevar būt radīts.

Šo mūsu svētības un pestīšanas mācību nespējam aptvert, nedz saprast ar savu cilvēka prātu; mums jātic tam, ko Raksti par to saka, un jābūt pārliecinātiem, ka Kristus, mūsu Kungs, ir patiess Dievs un patiess Cilvēks, līdzīgs Tēvam Savā dievišķajā dabā un būtībā. Ķeceri ir uzbrukuši abām Kristus dabām – kā dievišķajai, tā arī cilvēcīgajai. Kerints savu spēli iesāka jau drīz pēc apustuļu laika – kā iepriekš sacīts – un apgalvoja, ka Kristus neesot Dievs. Manihejieši apšaubīja Kristus cilvēcību, kā daži to arī mūsu laikos dara, uzsvērdami: Kristus ir ticis ieņemts tikai no Svētā Gara, tādēļ Viņš nevar būt Cilvēks, līdzīgs mums, un nevar būt pieņēmis mūsu miesas veidolu, kas pēc dabas līdzīgs mūsu miesai. Tā kā Viņš esot debesu Cilvēks, tad Viņa miesa esot debesu miesa.

Tādēļ es jūs uzticīgi brīdinu: esiet piesardzīgi, uzmanieties no šādiem novirzieniem! Jo, ja Kristus nepaliek patiess, dabisks Dievs, no Tēva mūžībā dzimis un līdz ar Tēvu visas radības Radītājs, tad mēs esam pazuduši. Ko gan mums varētu palīdzēt Kristus ciešanas un nāve, ja Viņš būtu tikai parasts cilvēks – tāds pats kā es un tu? Tad Viņš nebūtu varējis uzveikt velnu, nāvi un grēku, jo būtu bijis daudz par vāju, lai cīnītos ar tādiem pretiniekiem, un tad arī mums Viņš nebūtu spējis palīdzēt. Mums vajadzīgs tāds Pestītājs, kurš ir patiess Dievs, Kungs pār grēku, nāvi, velnu un elli. Ja ļausim velnam sagraut

šo pamatu, proti, ja pieļausim, ka Kristus nav patiess Dievs, tad mums neko nepalīdzēs Viņa ciešanas, miršana un augšāmcelšanās – mums nebūs cerību iemantot mūžīgo dzīvību un pestīšanu. Īsi sakot: ja pieļaujam, ka Kristus nav patiess Dievs, tad visi Rakstu apsolījumi mums nesniedz itin nekādu mierinājumu. Lai izglābtos no velna varas un visiem viņa nāvējošajiem slazdiem un valgiem, mums vajadzīgs mūžīgs dārgums, kam nav nekāda trūkuma, nedz kādas vainas.

Neko nenozīmē arī tas, ka ariāņi runā cēlus vārdus un saka: Kristus esot viscēlākā, visaugstāk slavējamā radītā būtne utt. Ar šiem izteicieniem viņi tikai cenšas izskaistināt savus apkaunojošos maldus, lai ļaudis tos nepamanītu, – kā arī mūsdienās rīkojas nožēlojamās pārkrīstītāju un sakramentāriešu sektas, ar līdzīgiem cēliem izteicieniem aizsedzot savus daudzus un dažādos netikumus un izskaistinot nekrietnās lietas, ko tie māca. Tādēļ viņi pat pārlietu dedzīgi slavē kristīgu mīlestību, pacietību un vienprātību, tāpat arī lepojas ar lielajām vajāšanām, kādas tiem nākas pieredzēt. Bet ko gan tas palīdz, ja tu ilgi slavē kristīgu mīlestību un citus tikumus, tajā pašā laikā izpostīdams kristīgo ticību?

Ja ticība tiek ievainota kaut vismazākajā lietā, tad mums jau ir beigas. Ja Kristum tiek atņemta dievišķā būtība, tad mums nav nekāda glābiņa, nedz palīdzības pret Dieva dusmību un tiesu. Jo mūsu grēks, posts un nelaime ir pārāk liela. Lai rastu palīdzību, ir nepieciešama augstāka samaksa par to, ko spēj sniegt kāds eņģelis, patriarhs, pravietis utt. Dieva Dēlam ir jātop Cilvēkam, jācieš un jāizlej asinis mūsu labā.

Savukārt tad, ja tiek noliegta Kristus cilvēcība, mēs arī esam pagalam. Tā ķecerīgie manihejieši teica skaistus vārdus, apgalvodami: Dievs ir svēts, šķīsts, nevienas ļaunas lietas neaptraipīts, tādēļ nav iespējams, ka Viņš pieņemtu kādas radītas būtnes – pat eņģeļa – veidolu. Radība ir pārāk netīra, lai Dievs tajā iemiesotos. Viņiem Kristus nedrīkstēja būt dabisks Cilvēks, nedz pieņemt cilvēcisku dabu, sievietes miesā veidodamies par Cilvēku, un piedzimt kā patiess Cilvēks no Jaunavas Marijas. Manihejiešiem šķita, ka tas būtu pārāk aizskaroši dievišķajai majestātei – vislielākie zaimi un apkaunojums Dieva godībai! Tādēļ viņi sacīja tā: Kristus ir piedzimis no Marijas ne tādā veidā, ka saņēmis no viņas cilvēka miesu un asinis, bet gan – kā saules stari, ejot cauri nokrāsotam stiklam, uz sienas veido zilas vai sarkanās krāsas attēlu – tā Kristus ir gājis cauri Marijai kā ēna, nepieņemdamas neko no viņas miesas un asinīm, tā ka nav bijis dabisks Cilvēks. Citi sacīja: Kristus Savu

miesu ir veidojis debesīs un ar šo Savu debesu miesu gājis cauri Jaunavai Marijai. Taču, ja Kristus nebūtu patiess Cilvēks, tad Viņš nebūtu varējis ciest un mirt, nebūtu varējis paveikt visa cilvēku dzimuma pestīšanu.

Tādēļ nekrietnais velns nopūlas visiem spēkiem, jo nespēj paciest artikulu par Kristus dievišķo un cilvēcīgo dabu. Taču Kristus ir patiess Dievs, kā Svētie Raksti par Viņu ar lielu spēku liecina – īpaši Sv. Pāvils saka, ka Viņā miesīgā veidā iemājojusi visa Dieva pilnība. Ja Kristus nebūtu patiess Dievs, mums būtu jāiet mūžīgā pazušanā. Savukārt pēc Savas cilvēcīgās dabas Viņam ir jābūt patiesam, dabiskam Jaunavas Marijas Dēlam, kas piedzimis kā ikviens bērns, saņemdam no Savas mātes miesu un asinis. Viņš ir ieņemts no Svētā Gara, kas nāca pār Mariju, un Visuaugstākā spēks Mariju apņēoja (Lk. 1:35). Tomēr šķīstajai Jaunavai Marijai ir bijis jādod Dēlam no savas sēklas un savām dabiskajām asinīm, kas plūdušas no viņas sirds, tā kā Kristus no viņas ir saņēmis visu, ko dabisks bērns saņem no savas mātes, tikai bez grēka. Arī tam mums ir jātic. Ja neticam – mums ir beigas. Ja Kristus nav dzimis no Marijas kā īsts, dabisks Cilvēks (kā manihejieši apgalvoja), tad Viņš nav no mūsu miesas un asinīm, nav mums piederīgs, un mums nav pamata par Viņu priecāties.

Taču mēs neraizējamies par to, ko velns ar savu zaimotāju mutēm runā pret Kungu Kristu, uzbrūkot drīz Viņa dievišķajai, drīz atkal cilvēcīgajai dabai vai aizskarot Viņa darbu un amatu. Mēs turamies pie praviešu un apustuļu Rakstiem, jo šos cilvēkus Svētais Gars ir mudinājis runāt. Un Viņš skaidriem vārdiem runā un liecina par Kristu, sacīdams, ka ir mūsu Brālis, ka mēs esam Viņa miesas locekļi, viena miesa un asinis ar Viņu, ka Viņš, Kristus, mūsu Pestītājs, ir bijis patiess, dabisks Jaunavas Marijas miesas auglis, – kā Elizabete, Svētā Gara pilna, Marijai saka (Lk. 1:42): “Tu esi augsti teicama starp sievietēm, un augsti teicams ir tavas miesas auglis.” Tikai šis auglis ir radies bez vīra līdzdalības, un Jaunava Marija arī turpmāk ir palikusi jaunava. Viss pārējais, kas notiek ar māti, ir noticis arī ar mūžīgā Dieva Dēla māti Mariju, tā ka arī piens, ko viņas Dēls ir zīdis, nav nācis no citurienes, tikai no šīs svētās, šķīstās mātes krūtīm.

Visu kopā saņemot: pirmkārt, mums ir vajadzīgs tāds Pestītājs, kas spēj mūs izglābt no šīs pasaules valdnieka un dieva – velna – varas, no grēka un nāves, tas ir, Viņam jābūt patiesam, mūžīgam Dievam, caur kuru visi, kas Viņam tic, tiek attaisnoti un atpestīti. Ja Viņš nav augstāks par Mozu, Ēliju, Jesaju, Jāni Kristītāju utt., tad Viņš nevar būt mūsu Pestītājs. Taču, ja

Viņš, būdams Dieva Dēls, izlej par mums Savas asinis, lai mūs atpestītu un šķīstītu no grēkiem, ja mēs tam ticam un uz to norādām velnam, kad tas mūs grēku dēļ moka un biedē, tad velns drīz vien tiek sakauts. Viņš ir spiests atkāpties un atstāt mūs mierā. Jo maksšķerāķis, tas ir, Kristus dievišķība, kas bija paslēpta zem sliekas – Viņa cilvēcīgās dabas – un ko velns norija, kad Kristus nomira un tika aprakts, ir saplēsis velnam vēderu, tā ka viņš nav varējis Kristu paturēt nāvē, bet ir bijis spiests laist Viņu atpakaļ, Kristus vietā norīdams pašu nāvi. Tas ir mūsu lielākais mierinājums. Kā velns nav spējis paturēt nāvē Kristu, tāpat viņš nespēj tajā paturēt mūs, kas ticam Kristum.

Otrkārt, mums ir vajadzīgs tāds Pestītājs, kas ir mūsu Brālis, no mūsu miesas un asinīm, tāds Pestītājs, kas tapis mums līdzīgs visās lietās, tikai bez grēka. To mēs apliecinām, dziedam un sakām arī mūsu bērnu ticības apliecībā: es ticu uz Jēzu Kristu, Dieva, visuvarenā Tēva, vienīgo Dēlu, kas ieņemts no Svētā Gara, nevis no Jāzepa, piedzimis no Marijas, paties, dabisks Cilvēks, cietis, krustā sists, nomiris, trešajā dienā augšāmcēlies no mirušajiem, uzkāpis debesīs, sēž pie Dieva labās rokas, varenībā un godā līdzīgs Tēvam. Tādēļ es ar priecīgu sirdi varu sacīt: es ticu Jēzum Kristum, Dieva vienīgajam Dēlam, kas sēž pie Tēva labās rokas un aizstāv mani; Viņš ir arī mana miesa un asinis, jā, mans Brālis. Jo mūsu, cilvēku, un mūsu pestīšanas labā Viņš ir nācis no debesīm, Cilvēks tapis un miris par mūsu grēkiem. Tā arī Sv. Jānis savu evaņģēliju iesāk ar vārdiem par Kristus mūžīgo, dievišķo dabu, sacīdams: “Iesākumā bija Vārds”; un šis pats Vārds – kā tālāk sacīts – tapa miesa.

To es tik plaši izklāstu ne bez iemesla, jo viss ir atkarīgs tieši no šī mācības artikula, kas kalpo, lai uzturētu visus pārējos kristīgās mācības artikus. Tādēļ arī velns jau gandrīz pašos kristietības pirmsākumos un arī mūsdienās ir uzbrucis un uzbrūk šim artikulam ar novirzienu un sektu starpniecību. Viņš var paciest dažādas negantības un melus, lai cik rupji un zaimojoši tie būtu. Viņš pieļāva Venēras, Priāpa¹ un vēl citu netīru, apkaunojošu netiklības paraugu godāšanu un pielūgšanu, ko es mūsu mīļās jaunatnes dēļ nemaz negribu saukt vārdos, bet to, ko Dievs saka, velns nevar atstāt nesagrozītu un nezaimotu. Mums vajadzētu no sirds pateikties mīļajam Dievam, ka Viņš ar Savu Vārdu mūs uzrunā, atklāj mums Savu žēlīgo, tēvišķo grību, ved mūs

¹ Romiešu dievs Priāps tika attēlots kā falls ar cilvēka galvu. Priāpa svētkos pusaudži publiski laupīja jaunavību savām vienaudzēm.

pie patiesas šī artikula un visas kristīgās mācības atziņas un māca, kāds ir mūsu pestīšanas pamats.

Tā nu šis artikuls – ka Kristus ir patiess Dievs un patiess Cilvēks – ir klints, uz kā balstīta mūsu pestīšana; uz to mēs esam kristīti, dzīvojam un mirstam. Un Sv. Jānis kā pats izcilākais no evaņģēlistiem ir spēcīgi aprakstījis Kunga Kristus dievišķību – to, ka pasaule, debesis, zeme, visa radība, redzamās un neredzamās lietas ir radītas caur Vārdu, ka nekas nav radīts bez šī Dieva Tēva Vārda; tādēļ Vārds ir bijis pie Tēva jau no mūžības – pirms visas radības radīšanas. Jo tam, kas ir bijis pirms laiku sākuma, pirms pasaules iesākuma, ir jābūt mūžīgam. Nīkajas ticības apliecība raksturo Kungu Kristu šādā veidā, proti, ka Viņš ir no Tēva dzimis pirms pasaules sākuma, Dievs no Dieva, Gaisma no Gaismas, patiess Dieva no patiesa Dieva, un savā laikā arī piedzimis kā patiess Cilvēks no Jaunavas Marijas. Šī ticības apliecība skaidriem vārdiem apliecina, ka Kristus, mūsu Pestītājs, pēc Savas dabas un būtības ir patiess, mūžīgs Dievs, ne tikai tiek saukts par Dieva Dēlu – kā Ārijs zaimodams sacīja.

Ar šiem Jāņa evaņģēlija sākuma vārdiem, kā arī ar Nīkajas ticības apliecības vārdiem varam notriekt pie zemes visus velnus un visus ķecerus, kādi jau ir radušies un vēl nākotnē varētu rasties. Jo, kaut arī ķeceri uzdrīkstas šos Evaņģēlija vārdus ar skaistu izlikšanos sagrozīt pēc sava prāta, tomēr galu galā viņu mulķība kļūst acīmredzama un kristiešu vidū tiek nolādēta kā velna meli. Tā ķeceriem ar kaunu ir jāiznīkst.

OTRAIS SPREDIĶIS PAR JĀŅA EVAŅĢĒLIJU

Sestdienā pēc Margaritas dienas, 1537. gada 14. jūlijā

Jņ. 1:3 ***Caur Viņu viss ir radies, un bez Viņa nekas nav radies, kas ir.***

Ar šiem vārdiem Sv. Jānis parāda ne tikai to, ka Kristus ir Dievs, ka Viņš ir bijis jau no mūžības, pirms pasaules un visu lietu iesākuma, bet arī, ka Dievs pasauli un visu radību ne tikai ir radījis, bet arī joprojām un turpmāk to vada un uztur caur Savu vienpiedzimušo Dēlu, kas ir pati Dieva gudrība – līdz pat pasaules galam. Tā nu Dieva Dēls līdz ar Tēvu ir debesu un zemes līdzradītājs. Taču Viņš nav tāds meistars, kas dara Savu darbu kā galdnieks vai celtnieks, kurš tajā brīdī, kad darbu ir pabeidzis – vai nu tas būtu nams, kuģis vai kāds cits darbs –, atstāj to saimniekam, kas namā dzīvos vai atdod